

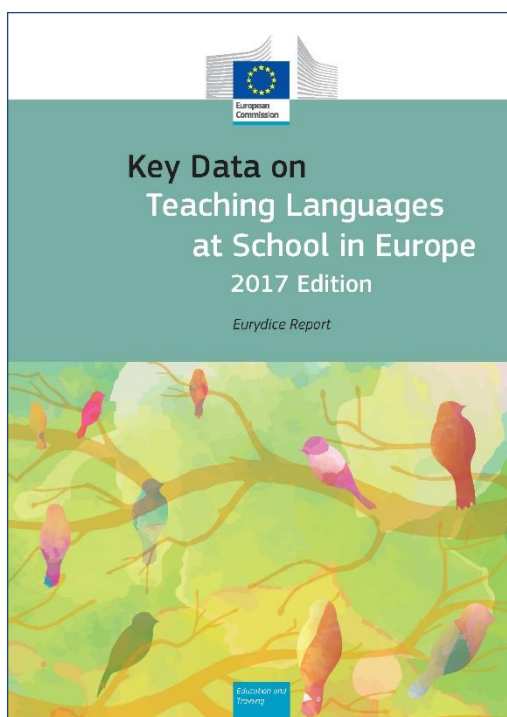
Komisja
Europejska

Co to jest Eurydice?

Sieć Eurydice dostarcza informacji i analiz dotyczących europejskich systemów edukacji i krajowych polityk edukacyjnych. Składa się z 40 biur krajowych w 36 krajach uczestniczących w programie Erasmus+ i jest koordynowana oraz zarządzana przez Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audio-wizualnego (EACEA) w Brukseli. Publikacje Eurydice są dostępne nieodpłatnie na stronie internetowej sieci lub na życzenie w formie drukowanej. Więcej informacji na temat Eurydice na stronach: <http://ec.europa.eu/eurydice>

Eurydice Highlights

Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach w Europie - 2017

Jakich języków obcych można uczyć się w szkołach w Europie i w jakim wieku uczniowie rozpoczynają naukę pierwszego i drugiego języka obcego? Jaki poziom biegłości językowej powinni osiągnąć uczniowie w trakcie kształcenia obowiązkowego? W jaki sposób oceniane są umiejętności językowe nowo przybyłych uczniów-migrantów i jakie wsparcie językowe im się zapewnia? To tylko niektóre z zagadnień poruszanych w nowej publikacji Eurydice zatytułowanej Kluczowe dane o nauczaniu języków obcych w szkołach w Europie.

Wydanie z 2017 r. obejmuje bardzo szeroki zakres tematów, w tym wszystkie kluczowe aspekty nauczania i uczenia się języków obcych. Publikację wydano w ramach serii zatytułowanej „Kluczowe dane” prezentującej dane statystyczne i informacje dotyczące polityki edukacyjnej oraz związanych z nią regulacji prawnych.

Niniejsze, czwarte wydanie, zawiera 60 wskaźników, które zostały przedstawione w pięciu rozdziałach: kontekst, organizacja, uczestnictwo, nauczyciele i proces dydaktyczny. Podczas opracowywania wskaźników korzystano z wielu źródeł, w tym z danych sieci Eurydice, Eurostatu, OECD oraz z wyników międzynarodowych badań PISA i TALIS. Dane zebrane przez sieć Eurydice dotyczą wszystkich krajów Unii Europejskiej oraz Bośni i Hercegowiny, Szwajcarii, Islandii, Liechtensteinu, Czarnogóry, Bułgarii, Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii, Norwegii, Serbii i Turcji.

Na kolejnych stronach prezentujemy przegląd najważniejszych wniosków z raportu.

Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2017 Edition

Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach w Europie - 2017

Pełna treść raportu w języku angielskim jest dostępna na stronie internetowej:
www.eurydice.org.pl

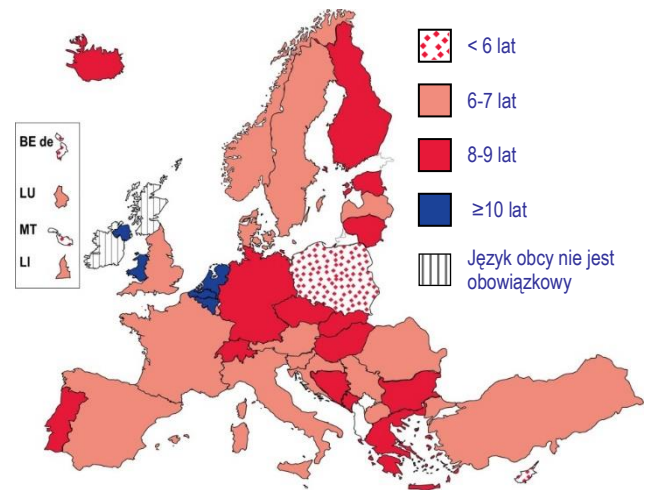
Uczniowie rozpoczynają naukę języków obcych coraz wcześniej

W większości krajów uczniowie rozpoczynają obowiązkową naukę pierwszego języka obcego pomiędzy 6 a 7 rokiem życia, czyli w pierwszych klasach szkoły podstawowej. W kilku krajach uczniowie zaczynają uczyć się języka obcego w wieku 8 lub 9 lat, a jedynie w trzech systemach edukacji nauka języka obcego obowiązuje również w przedszkolu. Są to Polska i Cypr (gdzie niedawno przeprowadzono reformy mające na celu obniżenie wieku, w jakim rozpoczyna się obowiązkowa nauka języków obcych) oraz Belgia (Wspólnota niemieckojęzyczna).

W Belgii (Wspólnota francuska), Niemczech, Hiszpanii i Szwajcarii, wiek rozpoczynania nauki języka obcego jest różny w poszczególnych regionach lub obszarach administracyjnych. Szkoły w Szwecji, Estonii i Finlandii cieszą się pewną autonomią w podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu obowiązkowej nauki pierwszego języka obcego dla wszystkich uczniów.

W UE 83,8 % wszystkich uczniów szkół podstawowych uczyło się przynajmniej jednego języka obcego w 2014 roku, co stanowi wzrost o 16,5 punktu procentowego w porównaniu do roku 2005. Potwierdza to tezę, że obecnie uczniowie rozpoczynają naukę języka obcego w wieku młodszym niż miało to miejsce w przeszłości.

Wiek rozpoczynania obowiązkowej nauki pierwszego języka obcego, 2015/16 r.

Źródło: Eurydice.

Natomiast w większości krajów wymiar godzin poświęconych na naukę języków obcych w szkołach podstawowych nadal stanowi niewielki odsetek łącznego wymiaru godzin nauczania. W większości krajów wynosi on pomiędzy 5 a 10% czasu przeznaczanego na nauczanie wszystkich przedmiotów.

Nauka drugiego języka obcego nie jest obowiązkowa we wszystkich krajach

W szkołach średnich pierwszego stopnia liczba uczniów uczących się języka obcego jest wyższa niż w szkołach podstawowych. W 2014 r. w UE 59,7 % wszystkich uczniów szkół średnich pierwszego stopnia uczyło się przynajmniej dwóch języków obcych. Jest to znaczny wzrost w porównaniu do 2005 r., kiedy odsetek ten wynosił 46,7%. Zjawisko to odzwierciedla zmianę polityki w kilku krajach, która miała na celu obniżenie wieku rozpoczynania obowiązkowej nauki drugiego języka obcego, dzięki czemu wzrósł odsetek uczniów uczących się dwóch języków obcych. W przeciwieństwie do sytuacji z 2003 r. nauka drugiego języka obcego jest obecnie obowiązkowa dla wszystkich uczniów starszych klas szkół podstawowych w Danii, Grecji, Islandii i od rozpoczęcia nauki w szkołach

średnich pierwszego stopnia w Republice Czeskiej, Francji, we Włoszech, na Malcie i w Polsce.

W niektórych krajach, na przykład w Belgii (Wspólnota francuska), Hiszpanii, Chorwacji, Słowenii, Szwecji, Liechtensteinie i Norwegii, w których nie wprowadzono obowiązku nauki dwóch języków obcych dla wszystkich uczniów, zapewniono jednak uczniom w ramach obowiązkowego kształcenia możliwość uczenia się dodatkowych - dwóch lub więcej - języków obcych. We wszystkich wymienionych systemach edukacji, z wyjątkiem Belgii (Wspólnota francuska), możliwość ta dotyczy wszystkich uczniów najpóźniej od chwili rozpoczęcia przez nich nauki w szkole średniej pierwszego stopnia.

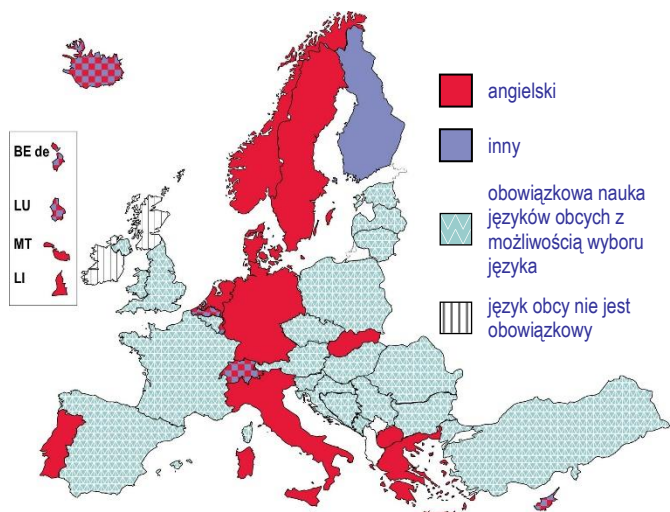
Angielski jest najczęściej nauczanym językiem obcym

W niemal wszystkich krajach europejskich angielski jest najczęściej nauczanym językiem obcym w szkołach podstawowych i średnich. W 2014 r. niemal wszyscy uczniowie szkół średnich pierwszego stopnia w UE (97,3%) uczyli się języka angielskiego. Ponadto odsetek uczniów uczących się języka angielskiego w szkole podstawowej wzrósł w UE o 18,7 punktów procentowych w porównaniu do 2005 r. i osiągnął 79,4%. Francuski jest drugim najczęściej nauczanym językiem obcym w szkołach średnich pierwszego stopnia; w roku 2014

w UE uczyło się tego języka 33,3 % uczniów. Niemiecki jest trzecim najczęściej wybieranym językiem obcym, którego ogółem uczy się 23,1 % uczniów, a czwarty w kolejności jest język hiszpański, którego uczy się 13,1 % uczniów.

W systemach edukacji, w których określa się jakie języki obce mają być nauczane w szkole, najczęściej jednym z nich jest język angielski. Takie rozwiązanie dotyczy niemal połowy krajów.

Obowiązkowe języki obce w szkolnictwie obowiązkowym, 2015/16 r.

Źródło: Eurydice.

Kończąc naukę w szkole uczniowie powinni osiągnąć poziom *samodzielnego użytkownika* w posługiwaniu się pierwszym językiem obcym

Aby mieć możliwość porównania poziomów biegłości w posługiwaniu się językami obcymi, zdecydowana większość krajów stosuje Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) opracowany przez Radę Europy.

Poziom biegłości w zakresie pierwszego języka obcego oczekiwany od uczniów na zakończenie szkoły średniej drugiego stopnia odpowiada w większości krajów poziomowi samodzielności (B) wg ESOKJ i jest określany jako poziom B2 (średnio zaawansowany wyższy) lub w przypadku kilku krajów - poziom B1 (średnio zaawansowany).

W żadnym z europejskich systemów edukacji nie oczekuje się od uczniów osiągnięcia poziomu C1 lub C2 (zaawansowanego).

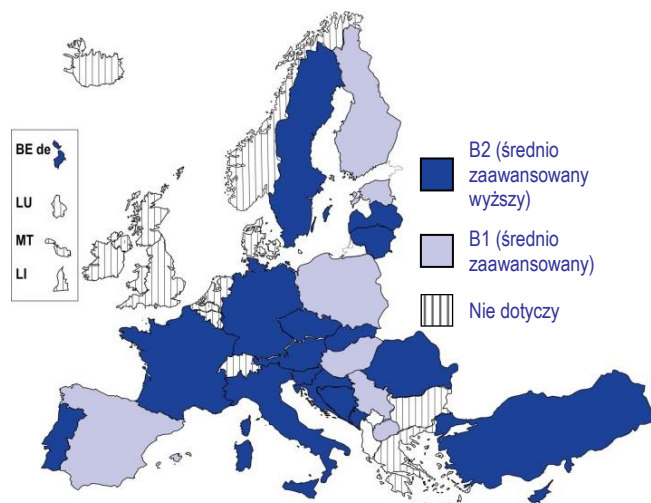
Oczekiwane poziomy biegłości dla drugiego języka obcego są zazwyczaj niższe niż te określone dla pierwszego języka. W większości krajów wymagany jest najwyższy poziom B1 (średnio zaawansowany). We wszystkich krajach drugi język obcy jest nauczany krócej niż pierwszy, a liczba godzin nauczania drugiego języka obcego jest mniejsza niż ta przeznaczona na naukę pierwszego języka.

Uczniowie szkół zawodowych uczą się języków obcych w mniejszym zakresie niż ich koledzy ze szkół ogólnokształcących

Uczniowie kształcący się w ramach ścieżki ogólnokształcącej i zawodowej najczęściej uczą się tych samych języków. W szkolnictwie zawodowym uczniowie uczą się natomiast mniejszej liczby języków niż ich koledzy uczęszczający do szkół ogólnokształcących. Dane statystyczne ujawniają różnicę w zakresie kształcenia językowego widoczną w programach nauczania dla szkół ogólnokształcących i zawodowych.

W przypadku, gdy obowiązkowy jest język obcy inny niż angielski, zazwyczaj jest to jeden z oficjalnych języków urzędowych. Francuski jest pierwszym obowiązkowym językiem obcym we Wspólnocie niemieckojęzycznej i flamandzkiej Belgii oraz drugim obowiązkowym językiem na Cyprze. Język niemiecki, angielski i francuski są obowiązkowymi przedmiotami w Luksemburgu; natomiast w Szwajcarii, w zależności od kantonu, oprócz angielskiego, obowiązkowy jest niemiecki, francuski, włoski lub retroromański. Zarówno duński jak i angielski są obowiązkowymi przedmiotami w Islandii. Natomiast Finlandia jest jedynym krajem, w którym język angielski nie znajduje się na liście obowiązkowo nauczanych języków. W Finlandii, szwedzki jest obowiązkowym przedmiotem w szkołach, w których fiński jest językiem nauczania, natomiast fiński jest obowiązkowym przedmiotem w tych szkołach, gdzie językiem nauczania jest szwedzki.

Wymagany minimalny poziom biegłości (ESOKJ) dla pierwszego języka obcego na zakończenie ogólnokształcącej szkoły średniej drugiego stopnia (ISCED 3), 2015/16 r.

Źródło: Eurydice.

W 2014 r. w UE odsetek uczniów zawodowych szkół średnich drugiego stopnia, którzy uczyli się dwóch lub więcej języków wynosił 34,5%. Jest to o prawie 20 punktów procentowych mniej niż w przypadku ich kolegów uczęszczających do szkół ogólnokształcących. W 2014 r. w 11 systemach edukacji co najmniej 90% uczniów ogólnokształcących szkół średnich drugiego stopnia uczyło się dwóch lub więcej języków obcych

(w Belgii (Wspólnota flamandzka), Republice Czeskiej, Estonii, Francji, Chorwacji, Luksemburgu, Rumunii, Słowenii, Słowacji, Finlandii i Liechtensteinie), a w szkołach zawodowych porównywalny odsetek osiągnięto tylko w Rumunii.

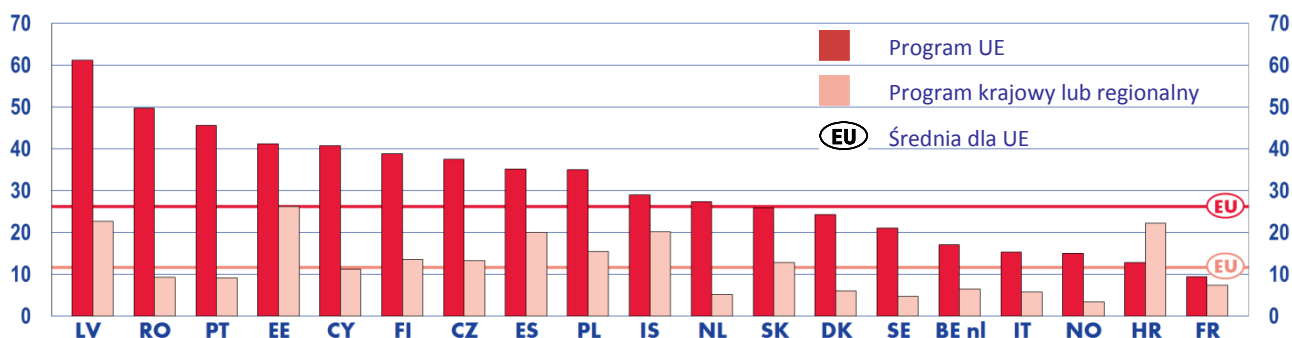
Ponadto odsetek uczniów, którzy w ogóle nie uczą się języka obcego jest wyższy w zawodowych szkołach średnich drugiego stopnia niż w szkołach ogólnokształcących na tym samym poziomie kształcenia.

Ponad połowa nauczycieli języków obcych wyjeżdżała za granicę w celach zawodowych

W badaniu TALIS z 2013 r. 56,9% nauczycieli szkół średnich pierwszego stopnia potwierdziło, że wyjeżdżali za granicę w celach zawodowych w trakcie studiów lub podczas pracy w szkole. Jest to odsetek wyższy niż w przypadku nauczycieli innych przedmiotów spośród których tylko 19,6% wyjeżdżało za granicę w celach zawodowych. Główne utrudnienia dla mobilności nauczycieli mogą stanowić trudności z finansowaniem

wyjazdów i ze znalezieniem zastępstwa. Fundusze UE stanowią główne źródło finansowania wyjazdów zagranicznych nauczycieli języków obcych. W 2013 r. 26,1% nauczycieli języków obcych, którzy wyjechali za granicę w celach zawodowych, otrzymało dofinansowanie z programów unijnych takich jak Erasmus+. Tylko 11,5% z nich wyjechało dzięki wsparciu z programu krajowego lub regionalnego.

Odsetek nauczycieli języków obcych pracujących w szkołach średnich pierwszego stopnia, którzy wyjeżdżali za granicę w celach zawodowych i korzystali ze wsparcia w ramach programu mobilności międzynarodowej, 2013 r.

Większość krajów europejskich zapewnia wsparcie językowe dla nowo przybyłych uczniów-migrantów

Określenie jaki rodzaj wsparcia będzie odpowiedni dla nowo przybyłych uczniów-migrantów jest pierwszym ważnym krokiem w kierunku zaspokojenia ich potrzeb. Obecnie zalecenia dotyczące oceniania umiejętności nowo przybyłych uczniów w zakresie języka nauczania obowiązują w około jednej trzeciej krajów europejskich, podczas gdy w pozostałych przyjęcie nowo przybyłych uczniów leży w gestii poszczególnych szkół, które cieszą się autonomią w opracowywaniu własnych procedur oceny.

Jednym ze środków wsparcia dla nowo przybyłych uczniów jest organizacja specjalnych klas wstępnych, w ramach których uczą się oni intensywnie języka, co ma im umożliwić szybkie rozpoczęcie nauki w klasach

ogólnodostępnych. Takie zajęcia przygotowawcze są organizowane w mniej niż połowie krajów europejskich. Większość krajów decyduje się na przyjęcie nowo przybyłych migrantów bezpośrednio do klas ogólnodostępnych (odpowiednich dla ich wieku) zapewniając, w razie potrzeby, dodatkowe wsparcie językowe.

W niemal wszystkich krajach organizowane są dodatkowe zajęcia, w ramach których uczniowie-migranci uczą się języka nauczania, a w ponad jednej trzeciej europejskich systemów edukacji oferuje się tym uczniom odpowiednie zindywidualizowane wsparcie lub indywidualny tok nauczania.

Pełna wersja raportu pt. Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach w Europie - 2017

jest dostępna w języku angielskim na stronie internetowej Eurydice: <http://ec.europa.eu/eurydice>